

ایران و ظرفیت‌های فرهنگی زنان مسلمان در مالزی و اندونزی

صغری سمائی

عضو هیئت علمی

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۵

سرشناسه

: صالحی، صغری، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور

: ایران و ظرفیت‌های فرهنگی زنان مسلمان در مالزی و اندونزی / صغری صالحی

مشخصات نشر

: تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۵

شابک

: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۳۵۲ - ۰۱۰ - ۲

: ۲۰۵ ص | مشخصات ظاهری

شناخته افزوده

: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

: وضعیت فهرست نویسی | فیبا

موضوع

: زنان مسلمان - مالزی - وضع اجتماعی

موضوع

: Muslim women -- Malaysia -- Social conditions

موضوع

: زنان مسلمان - اندونزی - وضع اجتماعی

موضوع

: Muslim women -- Indonesia -- Social conditions

موضوع

: زنان - ایران - وضع اجتماعی

: Women -- Iran -- Social conditions

موضوع

: سیاست فرهنگی - ایران

: Cultural policy -- Iran

موضوع

: زنان مسلمان - وضع اجتماعی - مطالعات میان فرهنگی

: Muslim women -- Social conditions -- Cross-cultural studies

موضوع

: ۱۳۹۵ ج ۲ ص ۱۷۷/ HQ

: رده‌بندی دیویی

: ۴۸۶۹۷/۲۰۵

رده‌بندی کنگره

: ۳۱ - ۳۲

: یادداشت

: کتابنامه ص ۱۹۸

شماره کتابشناسی ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

ایران و ظرفیت‌های فرهنگ زنان مسلمان در مالزی و اندونزی

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

نویسنده و ویراستار: صغری صالحی

صفحه‌آرا: یحیی نشأت‌آلی

طراح جلد: حسین آذری

نوبت چاپ: اول - آذر ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰ نسخه

قیمت: ۲۱۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۳۵۲ - ۰۱۰ - ۲

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.

در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پائین‌تر از میدان ولیعصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
سندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵. تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳ - ۸۸۹۳۰۷۶ دورنگار: Email: nashr@ricac.ac.ir

اثر پیش‌رو نتیجه تحقیقی است که با نظارت دکتر حسن خجسته در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات انجام شده است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
فصل اول - ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی	
۱۷	مقدمه
۱۹	۱-۱. ویژگی‌ها و ارزش‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی
۱۹	۱-۱-۱. خلیقات فرهنگی
۲۱	۱-۱-۲. باورهای دینی و اعتقادی
۲۳	۱-۱-۳. باور به نماز و روزه
۲۵	۱-۱-۴. رعایت شعائر اسلامی
۲۶	۱-۱-۵. تربیت معرفتی و دینی کودکان
۲۷	۱-۱-۶. پوشش اسلامی
۳۱	۱-۱-۷. تنوع پوشش زنان مالزی
۳۲	۱-۱-۸. پیشتازی در طراحی مد اسلامی
۳۵	۱-۱-۹. نوع‌دوستی و اهتمام به اندیشه‌های مسلمانان جهان
۳۷	۱-۱-۱۰. همزیستی صلح‌آمیز با ادیان
۳۸	۱-۱-۱۱. آداب و رسوم
۳۸	۱-۱-۱۲. جشن‌های ملی و سنتی

- ۱-۱-۷-۲. جشن‌های اسلامی ۳۹
- ۱-۱-۷-۳. آداب ماه رمضان ۴۲
- ۱-۱-۷-۴. مراسم ازدواج ۴۳
- ۱-۱-۷-۵. مراسم روز زن ۴۵
- ۱-۱-۸. صنایع دستی ۴۷
- ۱-۱-۹. ارتباطات فرهنگی ۵۰
- ۱-۱-۹-۱. زنان و سازمان‌های فرهنگی بین‌الملل ۵۰
- ۱-۱-۹-۱. مسابقات بین‌المللی ۵۲
- ۱-۱-۹-۴. نمایشگاه ۵۳
- ۱-۱-۹-۵. در راه آموزش ۵۵
- ۱-۱-۹-۶. هفته‌های دستی ۵۷
- ۱-۱-۲-۲. ظرفیت‌های اجتماعی (خانوار) زنان در مالزی و اندونزی ۵۷
- ۱-۲-۱. ظرفیت‌های خانوادگی ۵۸
- ۱-۲-۱-۱. نقش محوری در مدیریت خانواده ۵۸
- ۱-۲-۱-۲. ساماندهی ارزش‌ها و اجتماعی‌سازی ۵۸
- ۱-۲-۱-۳. پایبندی به سنت ازدواج ۶۱
- ۱-۲-۲. ظرفیت‌های اجتماعی ۶۴
- ۱-۲-۲-۱. پایه پنجره جمعیتی کشور ۶۴
- ۱-۲-۲-۲. فرصت‌های آموزشی ۶۵
- ۱-۲-۲-۱. نخبگان علمی ۶۹
- ۱-۲-۲-۳. مشارکت در تحول اقتصادی کشور ۷۰
- ۱-۲-۲-۴. فرصت‌های شغلی ۷۱
- ۱-۲-۲-۴-۱. زنان کارآفرین و تاجر ۷۵
- ۱-۲-۲-۴-۲. تأسیس شبکه اجتماعی «خانه‌داران الکترونیکی» ۷۷
- ۱-۲-۲-۴-۱. پروژه سلام وائیتا ۷۹

- ۱-۲-۲-۴-۲-۲-۲. راهاندازی شبکه فرشته‌ها ۷۹
- ۱-۲-۲-۴-۳. حضور در ساختار دولت و سیاست ۸۰
- ۱-۲-۲-۴-۳-۱. تحول در گفت‌وگوهای سیاسی ۸۴
- ۱-۲-۲-۴-۴. امکانات رفاهی و بهداشتی ۸۵
- ۱-۳-۳. ظرفیت‌های زنان مالزی و اندونزی در تشکلهای رسمی و غیررسمی ۸۶
- ۱-۳-۱. تشکلهای دولتی و غیردولتی زنان در مالزی ۸۷
- ۱-۳-۱. وزارت زنان، خانواده و توسعه اجتماعی ۸۷
- ۱-۳-۲. وزارت توسعه زنان ۹۰
- ۱-۳-۱. وزارت رفاه اجتماعی ۹۰
- ۱-۳-۴. انجمن ملی جمعیت و توسعه خانواده ۹۰
- ۱-۳-۱. انجمن اجتماعی مالزی ۹۱
- ۱-۳-۱. ۶ مؤسسه و انجمن‌های زنان اعضای جنبش عدم تعهد ۹۲
- ۱-۳-۱. ۷. انجمن فدیت‌ها در زنان ۹۳
- ۱-۳-۱. ۸. خواهران در اسلام ۹۵
- ۱-۳-۱. ۹. سازمان کمک‌رسانی به زنان ۹۷
- ۱-۳-۱. ۱۰. طرح کاندیداتوری زنان ۹۸
- ۱-۳-۱. ۱۱. فدراسیون انجمن‌های تنظیم خانواده مالزی ۹۹
- ۱-۳-۱. ۱۲. سازمان همکاری برای پیشرفت زنان ۱۰۰
- ۱-۳-۱. ۱۳. مرکز پژوهش و منابع آسیا-اقیانوسیه در مورد زنان ۱۰۱
- ۱-۳-۱. ۱۴. مرکز تحولات امور زنان ۱۰۴
- ۱-۳-۱. ۱۵. پراک زنان برای زنان ۱۰۵
- ۱-۳-۱. ۱۶. مرکز بحران زنان ۱۰۶
- ۱-۳-۱. ۱۷. انجمن وکلای زنان ۱۰۷
- ۱-۳-۱. ۱۸. مؤسسه آموزش حرفه‌ای زنان مالزی ۱۰۸
- ۱-۳-۱. ۱۹. انجمن زنان کارآفرین شبکه بومی پوترا مالزی ۱۰۸

- ۱-۳-۲. تشکل‌های دولتی و غیردولتی زنان در اندونزی ۱۰۹
- ۱-۳-۲-۱. وزارت توانمندسازی زنان و حفاظت از کودکان اندونزی ۱۱۱
- ۱-۳-۲-۲. ائتلاف زنان اندونزی برای عدالت و دموکراسی ۱۱۲
- ۱-۳-۲-۳. سازمان اسلامی فاطمیا ۱۱۳
- ۱-۳-۲-۴. سازمان همبستگی زنان برای بشریت و حقوق بشر ۱۱۴
- ۱-۳-۲-۵. انجمن قضایی زنان اندونزی ۱۱۴
- ۱-۲-۲-۶. بنیاد توسعه رفاهی خانواده پ. ک. ک. ۱۱۷
- ۱-۲-۲-۷. ازس عایشه ۱۱۸
- ۱-۳-۲-۸. انجمن زنان اهل بیت اندونزی ۱۱۸
- نتیجه‌گیری ۱۱۹

فصل دوم - دیپلماسی عمومی، جمهوری اسلامی ایران و ویژگی‌های آن

- مقدمه ۱۲۵
- ۱-۲. مفهوم‌شناسی دیپلماسی عمومی ۱۲۶
- ۲-۲. ویژگی‌های دیپلماسی عمومی ۱۳۱
- ۳-۲. ابعاد دیپلماسی عمومی ۱۳۴
- ۴-۲. مخاطبان دیپلماسی عمومی ۱۳۵
- ۵-۲. دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۵
- ۶-۲. نهادهای مرتبط با دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷
- ۷-۲. منابع دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷
- ۸-۲. اهداف دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران ۱۴۵
- نتیجه‌گیری ۱۴۹

فصل سوم - تاثیر ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی بر دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران

- مقدمه ۱۵۵

۱۵۶ ۳- ۱. تاریخچه روابط ایران و مالزی

۱۵۷ ۳- ۲. تاریخچه روابط ایران و اندونزی

۳- ۳. ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی و دیپلماسی عمومی جمهوری

۱۵۸ اسلامی ایران

۳- ۳- ۱. ویژگی‌ها و ارزش‌های فرهنگی زنان مالزی و اندونزی و دیپلماسی عمومی

۱۶۰ جمهوری اسلامی ایران

۳- ۳- ۲. ظرفیت‌های اجتماعی و خانوادگی زنان مالزی و اندونزی و دیپلماسی عمومی

۱۶۶ اسلامی ایران

۳- ۳- ۳. ظرفیت‌های زنان مالزی و اندونزی در شکل‌های رسمی و غیررسمی و

۱۷۱ دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران

۱۷۳ نتیجه‌گیری

فصل چهارم - راهکارهای استفاده بهینه ج. ا. ایران از فرصت‌ها و ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی

۱۸۱ ۴- ۱. پیشنهادها کلی

۱۸۳ ۴- ۲. راهکارها در سطح ظرفیت‌های فرهنگی برشمرده شده در فصل اول

۴- ۲- ۱. بهره‌مندی از ویژگی‌ها و ارزش‌های فرهنگی زنان مالزی و

۱۸۳ اندونزی

۴- ۲- ۲. بهره‌برداری از توانمندی‌های اجتماعی و خانوادگی زنان مالزی و

۱۹۰ و اندونزی

۴- ۲- ۳. استفاده از ظرفیت‌های زنان مالزی و اندونزی در شکل‌های رسمی

۱۹۴ و غیررسمی

۱۹۹ منابع و مآخذ

مقدمه

براساس آمارهای انجام شده، یکی از جمعیت مسلمانان را زنان تشکیل می‌دهند. این نیروی عظیم علاوه بر اینکه به‌عنوان بخش مهمی و مادری بر جامعه تاثیر بسزایی دارند، با انجام فعالیت‌ها و تعاملات اجتماعی و فرهنگی نیز نقش موثری در جامعه می‌توانند داشته باشند. به‌گونه‌ای که استفاده از ظرفیت‌های آن در سطح‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و توسعه و پیشرفت جامعه رابطه مثبت و تنگاتنگی دارد؛ زیرا زنان هم در بستر خانواده به عنوان حاملان فرهنگ و دانش و هم در جایگاه اقبال مشخص و فرهیختگان جامعه می‌توانند نقش‌آفرین باشند. چنانچه زنان صدر اسلام نیز همچون حضرت خدیجه(س)، حضرت زهرا(س) و زینب کبری(س) علاوه بر جایگاه تربیتی مهم در آن زمان، در حوزه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی نقش‌آفرین بوده‌اند. اما امروزه بعد از چندین قرن از ظهور اسلام و پیشرفت‌های غیرقابل انکار جوامع انسانی به لحاظ فکری، علمی و فرهنگی، هنوز در برخی جوامع اسلامی تحمل حضور زنان در اجتماع را ندارند و نگرش و رفتار آنها مانند عصر جاهلیت است. خشونت، برتری‌جویی‌ها، خودخواهی‌ها، انحصارطلبی‌های

مردانه، شیء دانستن زن، جنس دوم و ضعیف تلقی کردن، برخورد‌های قیّم‌آبانه و از موضع امر و نهی و بالاخره خانه‌نشین کردن و در خدمت و تملک‌خواستن زنان از نتایج چنین نگرشی است که برخی از افراد در کشورهای اسلامی، رنگ و لعاب دینی نیز به آن داده‌اند؛ بدین صورت که مردان برای توجیه رفتارهای غیرانسانی خود در این جامعه‌ها، به برخی آیات و روایات، عبارات قرآنی و پاره‌ای از منابع اسلامی استناد کرده‌اند که بارها توسط اندیشمندان دینی جهان اسلام، مورد بررسی و تبیین قرار گرفته و از آنها سوء برداشت شده است. البته رفتارهای برخی زنان در جوامع اسلامی به دلیل عدم اعتقاد به باورهای دینی و گرایش به فرهنگ غرب و آزادی‌هایی نوع غربی، ظاهر شدن در جامعه با پوشش و رفتارهایی خارج از هنجارهای فرهنگی جوامع اسلامی این وضعیت را تشدید می‌کند که گاهی اوقات این گونه رفتارها از سوی زنان، واکنشی در برابر رفتارهای قیّم‌آبانه و تحقیرآمیز مردان است که در نهایت نیز به زیان جامعه زنان تمام شده و فشارها را در دهان آنان افزایش می‌دهد.

بنابراین، به رغم اینکه در بسیاری از کشورهای اسلامی حضور زنان در جنبه‌های مختلف آموزشی، فرهنگی و اجتماعی چشمگیر است. اما هنوز شأن حقیقی زنان در بیشتر کشورهای جهان اسلام به صورت مناسب و درخور دین اسلام نیافته است. از این رو، شناسایی توانایی‌های نهفته زنان برای تقویت و استمرار حضور آنان در جایگاه‌های مختلف و کاهش خشونت و آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی علیه آنان ضرورت می‌یابد. این مهم نیز در راستای شناسایی ظرفیت‌های فرهنگی زنان و برقراری ارتباط و تعامل بین زنان جهان اسلام به‌ویژه زنان فعال و فرهیخته کشورهای اسلامی امکان‌پذیر است.

علاوه بر این، شناسایی ظرفیت‌های فرهنگی زنان در جهان اسلام، فرصت‌های بهره‌برداری جمهوری اسلامی ایران از این قابلیت‌ها را برای تحقق اهداف کلان فرهنگی، ارتباطات منطقه‌ای و تامین منافع ملی و فرا ملی ممکن می‌سازد؛ بدین صورت که با استفاده از امکانات و ظرفیت‌های فرهنگی زنان در کشورهای اسلامی، می‌توان به تدوین راهکار برای احقاق حقوق زنان و دستیابی به جایگاه فرهنگی درخور شأن آنان، رهایی زنان از هرگونه اندیشه

تحمیلی و قیود اجتماعی، مبارزه با چالش‌ها و انحرافات جریان‌های فکری و فرهنگی موجود تبیین ابعاد و جایگاه فرهنگی آنها بر اساس مبانی درست اسلام، خنثی نمودن نقشه دشمنان، ایجاد وحدت و همبستگی فعالیت‌های زنان در کشورهای اسلامی و بررسی سازوکار تعامل جهان با جامعه زن مسلمان، کمک کرد. در نتیجه با تحقق این مصادیق، عرصه مناسبی برای پویایی دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران فراهم می‌شود.

دو کشور مالزی و اندونزی به دلیل گوناگونی اقوام و نژاد، آداب و رسوم و فرهنگ‌های مختلف، سازه‌های ظرفیت فرهنگی متنوع است. وضعیت و فرصت‌های زنان این دو کشور نیز در مقایسه زنان سایر کشورهای اسلامی به‌ویژه خاورمیانه، آسیای جنوبی و شمال آفریقا مناسب‌تر است. علاوه بر این کشورهای اندونزی و به‌ویژه مالزی همزمان با آغاز فرایند توسعه‌یافتگی، از مشارکت زنان در زمینه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، بهره‌برداری کرده و موفقیت‌های بسیاری به دست آورده‌اند. براین اساس، نوشتار حاضر در قالب شرح و بررسی ظرفیت‌های فرهنگی زنان در این دو کشور، پیشنهادهای اجرایی برای سیاستگذاری در امور فرهنگی زنان ارائه خواهد داد. مسوولان سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان این عرصه بر اساس راهکارها و سازوکارهای مطرح شده، از امکانات و زمینه‌های فرهنگی زنان کشورهای اسلامی برای رفع مشکلات و چالش‌های فرهنگی و اجتماعی آنها و همچنین برای دستیابی به اهداف فرهنگی استفاده بهینه نمایند و از این مسیر بیشترین منافع ملی را به‌دست آورند.

بنابراین از مجموعه ارزش‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی، سنت دین و مذهب، حجاب، هنر و ادبیات، تالیفات و نشریات، دانشمندان و نخبگان، زمینه‌های آموزشی و تربیتی، جنبه‌های ارتباطی و رسانه‌ای، فعالیت در سازمان‌ها و اتحادیه‌های فرهنگی را می‌توان برای تبدیل چالش‌های موجود در حوزه مسایل زنان به فرصت و ترسیم الگوی تعاملی زنان با کشورهای اسلامی به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران استفاده کرد.

هدف اصلی پژوهش، شناسایی و بررسی ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی

و تاثیر این قابلیت‌ها در دستیابی به اهداف فرهنگی جمهوری اسلامی ایران است. از این‌رو، می‌کوشد به این پرسش پاسخ دهد که مهم‌ترین ظرفیت‌های فرهنگی زنان در کشورهای مالزی و اندونزی برای دستیابی به اهداف فرهنگی جمهوری اسلامی ایران کدام است؟

برای پاسخ به سوال و دستیابی به اهداف مورد نظر، مطالب این نوشتار در چهار فصل ارائه می‌شود. در فصل اول با عنوان «ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی» با سه بخش «مردم و ارزش‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی»، «ظرفیت‌های اجتماعی و خانوادگی زنان مالزی و اندونزی» و «ظرفیت‌های زنان مالزی و اندونزی در تشکلهای رسمی و غیر رسمی» مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل دوم ذیل عنوان «دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران و ویژگی‌های آن» به ویژگی‌ها، ابعاد و مخاطبان دیپلماسی عمومی و همچنین تعریف دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران، نهادهای مرتبط، منابع و اهداف دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران پرداخته می‌شود. فصل سوم، تاثیر ظرفیت‌های فرهنگی زنان در مالزی و اندونزی بر دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران تبیین می‌گردد. در فصل چهارم نیز، راهکارهای استفاده بهینه جمهوری اسلامی ایران از فرصت‌ها و ظرفیت‌های فرهنگی زنان در کشورهای مالزی و اندونزی ارائه می‌گردد.